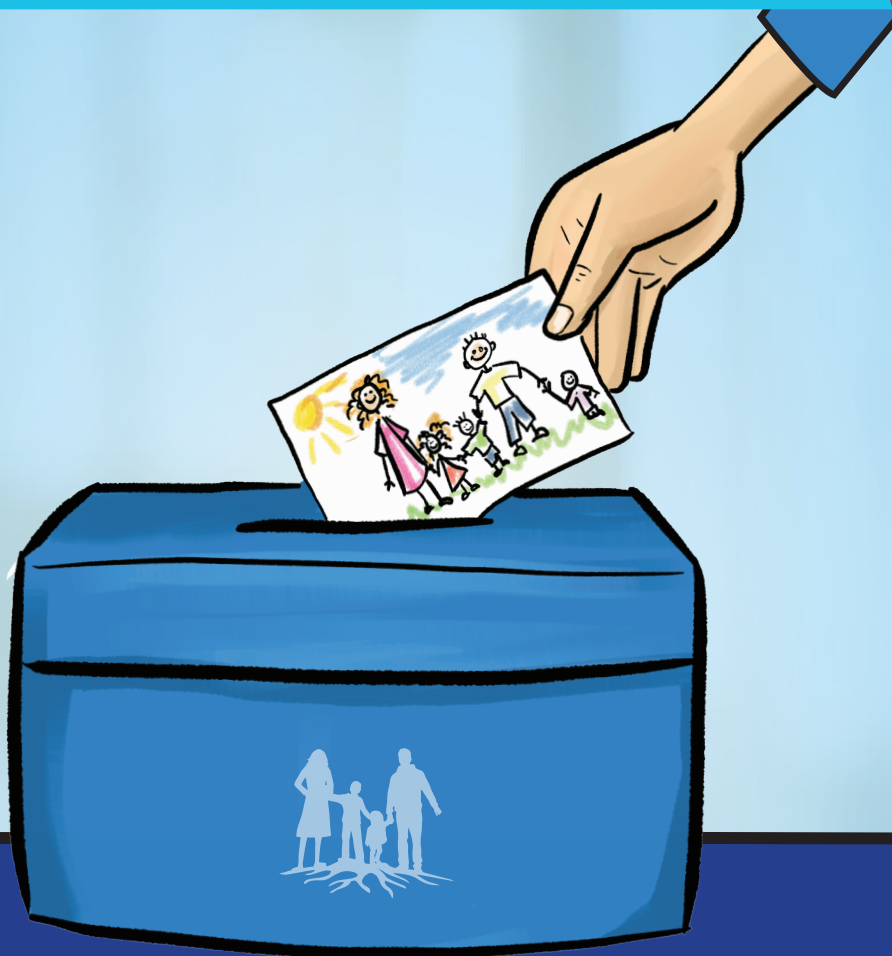

חייבים לדבר על זה

המשפחה בחירה טובה

מבט יהודי מול הליברליזם הרדיקלי

כתיבה: **מיכאל פואה**
יעוץ: **הרב עזריאל אריאל, הרב איתי אליצור**
הפקה: **ירון חכמון**
עריכת תוכן: **חיים אקשטיין**
עריכה לשונית: **שרה חנה המר**
איורים: **חננאל תורג'מן**

© כל הזכויות שמורות

המשפחה בחירה טובה

רוצים לדעת למה?

תקציר

הודות לזמנים המשתנים, הפכה המשפחה מהכרח לבחירה. בעבר כל אדם היה זקוק לתא המשפחתי מכוח אילוצי החיים, ואילו המציאות של ימינו מאפשרת לוותר עליו. בעולם כבר מאמצים את האפשרות הזו. התוצאה היא שאירופה וארה"ב נמצאות במצב של הכחדה עצמית, עם שיעורי פרייון נמוכים. כל זאת מתוך נקודת מבט אינדיבידואליסטית, הרואה רק את היתרונות שבחיים ללא משפחה. לעומת מבט אינדיבידואליסטי זה עומד מבט חברתי ולאומי, הרואה במשפחה את אבן היסוד לקיומם של חיים טבעיים בריאים, חברה מוסרית ומדינה מתוקנת.

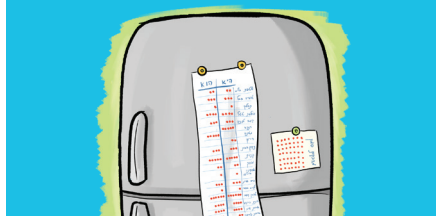
הרחבה בעמודים 13-16

2

זוגיות שוויון או השלמה

הרצון להגיע לשוויון טכני מלא בין הגבר לאישה, בחלוקת התפקידים ובמשימות המשפחתיות, הוא אחת הסיבות לתסכול מתמשך ולמשברים הגדולים בחיי הזוגיות.

כאשר מלכתחילה ברור שהבסיס לשותפות אינו שוויון, אלא יצירת דבר משותף שבו כל אחד מהצדדים תורם מייחודו, אין סיבה לתחרות. כשאין תחרות - יש פחות מתחים ומריבות.

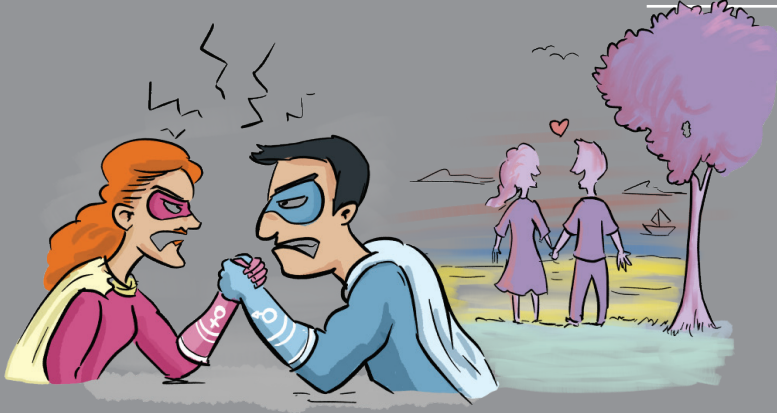
הרחבה בעמודים 11-12

1

הבדידות - מגפה עולמית

בעקבות האפשרות לחיות לבד, הפכה הבדידות למגפה, הפוגעת פגיעה אנושה באיכות חייהם של מיליוני אנשים. הבדידות מובילה לדיכאון. הטיפול בסימפטומים אינו פותר את הבעיה. קשר חברתי וטיפול תרופתי אינם יכולים להחליף את החיבוק של משפחה אוהבת. קשר זוגי חם, תמיכה של הורים בילדים וכן תמיכה של ילדים ונכדים בהורים המבוגרים, מונעים מראש את כל התופעות הצומחות מהבדידות.

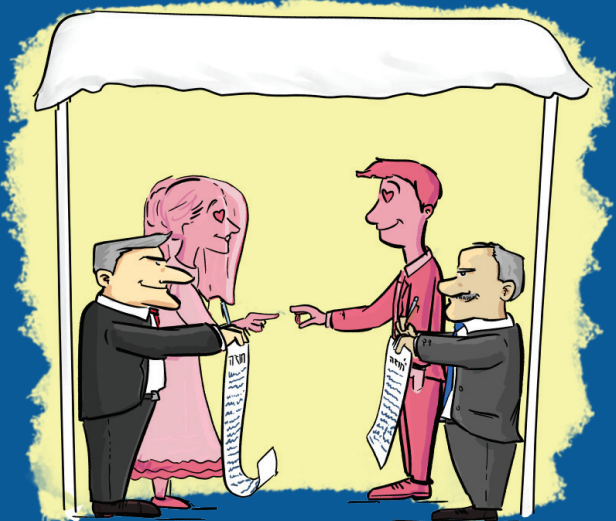
הקשר הזוגי - אחווה או מלחמה

כתוצאה מהתפיסה הרואה את העולם הגברי כנצלני ואת העולם הנשי כסובל מדיכוי, נוצר מאבק סמוי בין המינים. המשפחה הפכה לשדה קרב. משימה משותפת, שכל אחד תורם לה את תרומתו הייחודית. במשפחה ללא מלחמה נוצרת אחווה, שבה דווקא השוני יוצר השלמה.

הנישואין - ברית או חוזה

כשהנישואין נתפסים כחוזה בעסקה, התוצאה היא שכאשר צד אחד מרגיש שהוא איננו מפיק תועלת מהחוזה - הוא מפרק את השותפות. כך נוצר ריבוי הגירושין.

לעומת זאת נישואין הנכרתים כברית משמעותם היא התחייבות עתידית לאחריות משותפת, טוטאלית ונצחית. זו אינה עסקה שמוזדים כל הזמן את רוחיה והפסדיה, אלא הייעוד והמשמעות של החיים, ולכן משקיעים בה בלי חשבון וגבול.

ההורות - זכות ואחריות

ילדים הנולדים ללא אב מובחן יגדלו מתוך תחושת ניכור מובנית, ומתוך תחושת דחייה כלפי מי שמכר את זרעו כדי להביא אותם לעולם והסיר מהם כל אחריות. יש אחריות עצומה למי שלפחות בשלבים הראשונים של החיים תלוי

בנו באופן מוחלט. ילדים שהוריהם נוהגים כלפיהם באחריות - יגלו גם הם אחריות כלפי הדור הבא, ואף יטפלו באחריות בהוריהם ביום שבו יזדקקו לכך.

קשר הורים-ילדים אבן יסוד בחברה

המשפחה היא המעבדה הטובה ביותר להפיכת האדם ליצור חברתי. היא מחנכת בעצם קיומה למוסר ולחיי חברה מתוקנים. הבחירה להוליד ילד שלא במסגרת משפחתית, עוד לפני שיתחיל שלב החינוך של הילד, משדרת אליו מסר אנטי-חברתי.

המשפחה מבצר החירות

השחרור מהמשפחה מוצג כמוביל לחירות, אך למעשה בחלל הריק שנוצר - במקום המשפחה הטבעית נכנסת המדינה. כשהמסד המשפחתי אינו מחייב, המדינה עלולה לנהל את חיי המשפחה. הזכות לחירות ועצמאות מתממשת למעשה רק במשפחה טבעית.

התמורות החלות בעולם המערבי אינן פוסחות על החברה הישראלית; ארגונים שונים, שרובם פועלים מטעם הקרן החדשה לישראל, פועלים להרס התא המשפחתי. מבלי משים עברנו ממשפחה טבעית של אב ואם, ל"משפחה הסכמית" שאינה אלא חוזה בחסות המדינה, במסגרתו מתנהל בפועל סחר בילדים ובנשים.

אנו מאמינים כי הבחירה החופשית והמודעת במשפחה טבעית, משפחה בעלת קשר דם עם מורשת וייעוד, תוביל את כולנו, אישית ולאומית, למקום טוב יותר, למשפחתיות מתוך בחירה.

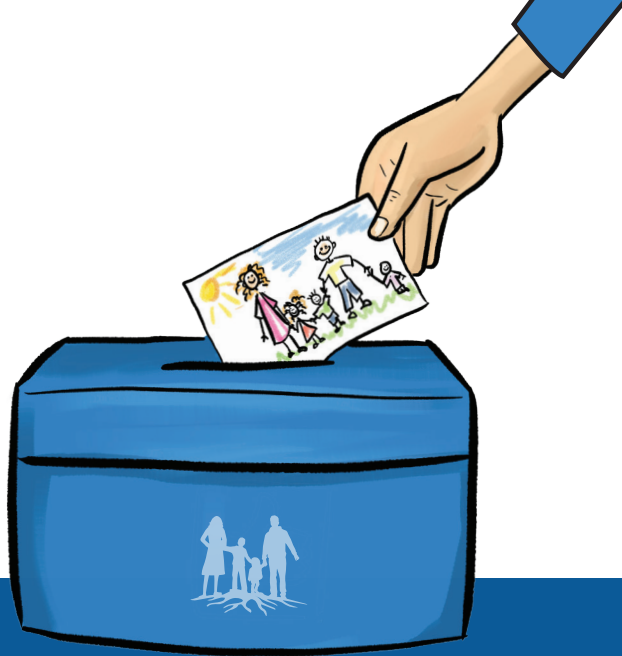
"בחרים במשפחה" הינו ארגון חברתי שהוקם על ידי מרכז 'אחוזה' ופעילים חברתיים, במטרה לחזק ולקדם את ערכי המשפחה בחברה ובמדינה, מול מגמות הפירוק של התא המשפחתי בארץ ובעולם.

האמונה העומדת בבסיס הארגון היא שמשפחה יש רק אחת, והיא מקור זהותו, חוסנו ואושרו של היחיד ואבן היסוד בבניין החברה והעם.

הנושאים בחוברת:

11	הבדידות כמגפה עולמית
13	זוגיות: שוויון או השלמה
17	הקשר הזוגי: מלחמה או אחווה
21	הנישואין: ברית או חוזה
25	הורות: זכות ואחריות
29	קשר הורים-ילדים: אבן היסוד בחברה
31	המשפחה: מבצר החירות
33	אחרית דבר
35	נעים להכיר: על ארגון בוחרים במשפחה
38	דרכי הפעולה לחיזוק המשפחה

הקדמה

המשפחה בחירה טובה

בעבר החיים היו מלחמת הישרדות, בה סיפקה המשפחה את כל הצרכים הקיומיים: ביטחון אישי, מגורים ופרנסה. הקדמה שינתה מציאות זו באופן קיצוני. אנו זוכים היום לקצור את פירותיו של תהליך היסטורי, של שחרור מחיים של הישרדות והכרח ומעבר לחיים של רווחה ובחירה. שחרור זה נושא עימו ברכה רבה. נשים, שבעבר היו תלויות בבעליהן, הפכו להיות עצמאיות. גברים, שבעבר הקימו משפחה מפני שכך ציפו מכל גבר הגון, יכולים היום להיות בעלי מעמד חברתי גם ללא העול הזה. התפתחות השימוש באמצעי מניעה גרמה לכך שהולדת ילד נתונה לבחירה ואינה רק תוצאה בלתי נמנעת מקיום קשר אינטימי. הילדים זוכים גם הם לחירות ולהכרה בזכויותיהם, ולכן אינם נחשבים עוד לכוח עבודה עבור ההורים. מסגרות התמיכה בעת מחלה וזקנה הפכו לממלכתיות או לנרכשות תמורת כסף בשוק הפרטי. התוצאה היא שלכאורה אין שום צורך בהקמת משפחה. כך כותב אדם שהחליט לא להקים משפחה: "אני רוצה ליהנות מהחיים, לא מעוניין להקדיש אותם לבן אדם אחר. מבחינתי לעשות ילדים זה לאבד חלק גדול מהחיים".

לעומת מבט אינדיבידואליסטי זה, עומד המבט החברתי והלאומי, הרואה במשפחה את אבן היסוד שעליה מושתתת החברה האנושית כולה. המשפחה היא הגורם המאפשר את המשכיותן של החברה והאנושות לטווח ארוך מאורך חייו של אדם אחד, היא המאפשרת את הריבוי הטבעי ואת העברת התרבות האנושית והידע האנושי מדור לדור, היא המהווה את מצע הגידול הטבעי והבריא לכל ילד והיא זו

המשפחה מהווה את מצע
הגידול הטבעי והבריא לכל ילד
והיא זו שמטביעה בו את זהותו
הלאומית, ערכים חברתיים
ומידות טובות, כמו: אחווה,
אחריות, ויתור, הגינות, ערבות
הדדית ורגישות אנושית

”

שמטביעה בו את זהותו הלאומית, ערכים חברתיים ומידות טובות, כמו: אחווה, אחריות, ויתור, הגינות, ערבות הדדית ורגישות אנושית. היא שנותנת תשתית חינוכית לגדילתו, התפתחותו והשכלתו של כל אדם, ומבדילה את האדם מן הבהמה בכך שהוא גדל לתוך מסגרת שבה הוא מקבל את הערכים והידע שנצברו במהלך הדורות. נראה, אם כן, שהמבנה המשפחתי המתבסס על הקשר הטבעי שבין איש לאישה, החיים בקשר זוגי יציב המביא חיים לעולם, תורם לכל פרט הרבה יותר מאשר ההתנהלות האינדיבידואליסטית.

סכנת הכחדה עצמית

אכן, הבחירה במשפחה אינה מובנת מאליה, ובמקומות רבים בעולם הרוב אינו בוחר במשפחה, ויש לכך השלכות קשות מאוד. אירופה וארה"ב נמצאות במצב של הכחדה עצמית עם שיעורי פרייון שבין ילד אחד לשני ילדים.² תופעה זו מעוררת דאגה במקומות שונים בעולם. שר הפנים היפני הביע חשש שהגזע היפני ייכחד,³ ובאירופה יש חשש ממשבר דמוגרפי שיביא למשבר כלכלי.⁴ המקום היחיד בעולם המפותח שבו הרוב בוחר במשפחה, והילודה במגמת עלייה (עד 3.16 אחוז) הוא מדינת ישראל.⁵ תופעה זו היא נדירה⁶ ופלאית, ומחוברת להתממשות הנבואות בדבר חזרת עם ישראל לארצו אחרי אלפיים שנות גלות.⁷ עם זאת, השינויים והתמודדות בעולם הרחב שהצגנו בתחילה, ופעילות של גופים רבים שמטרתם לפורר ולרסק את התא המשפחתי, מצליחים ליצור סדקים במוסד חשוב זה גם כאן בישראל.

למותר לציין שאנו מחבקים בחום את היתומים והיתומות, האלמנים והאלמנות, הגרושים והגרורות, שאילוצי החיים הביאו אותם להתמודדות עם היעדרו של אחד מבני הזוג, אחד ההורים או שניהם. טשטוש המציאות ואי הכרה בחיסרון אינם תרופה לקושי שהם חווים, אלא רק הדחקה שניזקה עלול להיות מרובה מתועלתה. חשוב להדגיש כי בכל המקרים הנזכרים, ילד גדל עם דמות אב ואם מובחנים שמלווה אותו כל חייו, וביחד הם מהווים משפחה גם אם היא התפרקה בנסיבות כואבות. אולם מלכתחילה נעשה כל מאמץ שלא להגיע למציאות זאת.

האחריות והשאפה להקים משפחה ברורות לרוב הציבור. אך אי אפשר להתעלם מהכוחות הפועלים לפירוק המשפחה הנושאים ראש בגאווה מופגנת, כופים את דעותיהם על כלל הציבור, ומשתיקים בגסות ובאלימות כל מי שערך המשפחה חשוב לו. חוברת זו נועדה לא רק לתת ביטוי לדעתו המושתקת של הרוב, אלא בעיקר להעניק שפה וכלים לכל מי שערך המשפחה קדוש בעיניו, להתמודד בצורה ראויה עם עולם המושגים שהגיע מבחוץ והתפשט בציבור הרחב. התמודדות זו מאירה את ערכה של המשפחה, הנושאת בשורה של אושר וחירות ליחיד ולכלל.

1

הבדידות כמגפה עולמית

"כבר נתבאר היטב כי האדם מדיני בטבע, ושטבעו שיהא בתוך חבורה, ואינו כשאר בעלי החיים אשר אין לו הכרח להיות בחבורה".⁸ את הקביעה זו, שנאמרה מפי אריסטו ואומצה על ידי הרמב"ם, אפשר היה לפרש על רקע חוסר יכולתו של האדם בעבר לייצר את כל צורכי חייו בעצמו. אולם היום, כשהעולם המודרני מאפשר לאדם לקבל את כל צרכיו הפיזיים כשהוא ספון בביתו ומחובר לעולם באמצעות המסך, מקבלת קביעה זו משמעות חדשה. האדם זקוק לחבר קרוב, לאוזן קשבת, לחום הלב ולמגע אנושי. סיפוק צרכיו הפיזיים בלי הצרכים הרגשיים מותיר אותו בבדידות קשה מנשוא. הבדידות היא איום בריאותי והיא תוצאה ישירה של התפתחות העולם המודרני.⁹ למסקנה זו הגיעה ראש ממשלת בריטניה לשעבר תרזה מיי; יוזמתה להקים משרד ממשלתי לענייני בדידות, שבראשו עומד שר, נראית אולי מגוחכת מעט, אבל הסוגיה עצמה דורשת התייחסות רצינית.

בעבר חי האדם בתוך המסגרת המשפחתית והקהילתית, שמצד אחד לא הותירה אותו בודד, אך מצד שני לעיתים כבלה אותו עד כדי מחנק. אין ספק שהעולם המודרני שחרר את בני האדם מכבלים אלו. אולם הוא הוביל רבים לאשליה שניתן לזכות באושר על ידי חיים עצמאיים לחלוטין, ללא שום מחויבות חברתית. האפשרות להסתדר לבד, לעבוד מהבית או מכל מקום שבו יש חיבור למרשתת, לבצע קניות דרך המסך ואפילו לרכוש "חברים" בדרך זו, מנתבת את האדם למצב שבו הקשר האישי והמפגש הבלתי אמצעי מתייתרים, לפעמים אפילו מעיקים, ובסופו של דבר הבדידות מנצחת. כך הגענו למצב שבו הפכה הבדידות למגפה, הפוגעת פגיעה אנושה באיכות חייהם של מיליוני אנשים.¹⁰

ניתן להתמודד עם בעיה זו בדרכים שונות. יש הבוחרים לטפח את חיי החברה כל זמן שזה אפשרי, ויש רבים שנכנסים לדיכאון ומתמודדים באמצעות טיפול תרופתי.¹¹ הכתובת נמצאת על הקיר, התפרקות המשפחה מובילה לבדידות¹² שמובילה לדיכאון.

הסוד לאריכות ימים

במקום להתמודד עם הסימפטומים, נראה שכדאי להשקיע בבניית זוגיות בריאה והרחבתה למשפחה. זו כפי הנראה הדרך הטובה ביותר לחיים מלאים ואיכותיים ולאריכות ימים. בציבור החרדי זוכים אחוזים רבים מהאוכלוסייה להגיע לגיל מופלג,¹³ ואחד הגורמים לזה הוא שכל אחד מהם נתמך בידי ילדים, נכדים ונינים. לא פלא הוא שזקנים אלו, החווים אהבה ושמחה, מאריכים ימים. הרחבת המעגל הזוגי למעגל המשפחתי והקהילתי היא הדרך הטבעית והפשוטה לתת ולקבל תמיכה, אהבה, מגע וחום.

לאשליה שהחיים "הטובים" כביכול הם נטולי מחויבויות ומלאי מימוש עצמי, יש כנראה מחיר יקר של בדידות. עובד זר, צוות רפואי בבית חולים או בית אבות – מסורים ככל שיהיו – אינם יכולים להחליף את הדאגה והחום שמעניקים ילדים, נכדים ונינים. חבר או חברה אינם יכולים להחליף את קשר הברית בין בני זוג. קשר חברתי וטיפול תרופתי אינם יכולים להחליף את החיבוק של משפחה אוהבת. כדי לזכות בחיבוק זה דרושות בחירה בהקמת המשפחה והשקעה בה.

"לא טוב היות האדם לבדו", נאמר בספר בראשית, והפתרון הוא: "זכר ונקבה בראם... ויקרא את שמם אדם".¹⁴ 'אנחנו' של זכר ונקבה הופך להיות 'אני' של ויקרא שמם 'אדם'. זו אכן היסוד של כל ההתפתחות החברתית עד היום, אלא שבעבר היא הייתה המסלול האוטומטי לחיים, ואילו בעולם המודרני האדם צריך להכיר ביתרונות העצומים של בניית הקשר הזוגי והמשפחתי – ולבחור בכך באופן מודע וחופשי.

המשפחה היא התרופה המונעת הטובה ביותר למחלת הבדידות. האדם אמור לבחור בה לא מפני שהוא מוכרח מכוח אילוצי הקיום והחברה, אלא מפני שזו הדרך הטובה ביותר לחיים ארוכים, בריאים ומאושרים.

שני עמודי פייסבוק מוכרים, "אבא פגום"¹⁵ ו"הצודקת"¹⁶, צמחו במהירות רבה וזכו לפופולאריות ברשת החברתית. "בסוף כל מה שאני אעשה האמא תעשה יותר טוב", כותב בתסכול אחד החברים בקבוצת האבות, ומשקף את הרוח העולה מהעמוד כולו. בקבוצות אלו בחרו להתמודד עם התסכול בעזרת הומור ותמיכה הדדית, אבל הן מעידות על מצוקה. אם נבקש הגדרה מושכלת לתסכול הזה, נמצא שהוא נובע מהבניה לא נכונה של הזוגיות.

שווה אבל שונה

אין לזלזל בערך השוויון. בשם ערך זה השתנה היחס לנשים, והתאפשר להן להביא את עצמן לידי ביטוי בתחומים רבים של חיינו. מדובר בשינוי שביסודו הוא חיובי מאוד והביא ממש גאולה לנשים רבות ברמה האישית והחברתית. השוויון המאפשר לכל אדם, ובכלל זה כל אישה, להיות כרצונו כל עוד הוא אינו פוגע בחירותו של הזולת ובערכי היסוד של החברה, הוא מקובל ומוסכם. אולם כאשר הפך השוויון לערך מוחלט בכל תחומי החיים, כשהוא רומס תחת מגפיו כל ערך או צורך אחר, הוא לוקה בחוסר איזון ומביא נזק רב. כך כותב יהודה הראל במאמרו החשוב "זהירות שוויון"¹⁷:

"השאיפה לשוויון כה רבה וחזקה עד שהיא מביאה איתה גם רצון להשוואה ולמחיקת השוני. נשים חייבות להתנהג כמו גברים, ולא נכון להכיר בחולשות וביתרונות המיוחדים להן... בני האדם נולדו שונים. שונים גם בנטיותיהם, בסגנון מחשבתם, ביכולותיהם, בכישורונותיהם ובכישוריהם. הגיוון הוא תרומה לחברה ולהתקדמות האנושות. "השוויונאים" מנסים להביא את כולם למכנה משותף. המכנה המשותף הוא בהכרח הרמה הנמוכה ביותר בכל נושא".

**הרצון להגיע לשוויון
טכני מלא בחלוקת
התפקידים ובמשימות
המשפחתיות הוא
אחת הסיבות לתסכול
מתמשך ולמשברים
הגדולים בחיי הזוגיות**

”

השוויון, כאשר הוא פורמלי ולא מהותי, אינו צודק, אינו חכם, ולפעמים אף מזיק. ברוב ענפי הספורט תחרות שוויונית הייתה משאירה כמעט את כל הנשים ללא מדליה, ואילו בכל קניון היו חייבים להשוות את מספר החנויות המיועדות לגברים לאלו המיועדות לנשים, סביר להניח שבעלי הקניון היו פושטים את הרגל. השוויון הוא בעצם היכולת להתמודד בתחרות ספורט, ובאפשרות לפתוח חנויות בהתאם לצורכי הקונים. כך גם בחיי

הנישואין. זוגיות הוגנת וטובה נבנית כאשר יש מוכנות הדדית לשאת בעול, יחד עם ההכרה בשוני הקיים בין הצרכים והכישורונות של כל אחד מבני הזוג, ומתוך כך, גם בתפקידו המיוחד של כל אחד מהם בבניית השלם המאוחד. לשם כך יש צורך ברצון משותף של כל אחד להביא ל'ביחד' המשותף את כל הטוב שבו בלי חשבון. אולם היום, כדי שזה יקרה, צריך להתגבר על עולם מושגים שלם שנבנה בעשרות השנים האחרונות, עולם שבו נמחקה האפשרות לדבר על שוני. המבנה הפיזי והנפשי של נשים וגברים הוא שונה, וגם נטיות הנפש שלהם שונות. ולכן, הרצון להגיע לשוויון טכני מלא בחלוקת התפקידים ובמשימות המשפחתיות הוא אחת הסיבות לתסכול מתמשך ולמשברים הגדולים בחיי הזוגיות.

לדוגמה: ההיריון וההנקה הם יכולות נשיות מובהקות, שיש להן השלכות משמעותיות על יכולת

התפקוד היומיומית. התפיסה שגברים ונשים הם דומים ושווים בכל תחום הביאה למצב שבו, בשם זכות האישה לצאת לעבודה, היא נדרשת לעבוד ולהתחרות בגברים או בנשים שבחרו לוותר על מימוש נשיותן. מבחינה ציבורית וחברתית שכרה ומעמדה יעמוד להשוואה מול אחרים, בלי מתן ערך לבחירתה לממש את נשיותה ולהיות אם לדור הבא. מדובר בחוסר הגינות קיצוני, שאי אפשר להעלים אותו בעזרת תשלום כספי או חוק חופשת לידה לבעל. מדובר בלחץ חברתי המחלחל לתוך המערכת הזוגית פנימה ויכול להיות הרסני.

כך גם בנוגע לסוגיית ההנקה: נשים רבות מוותרות היום בקלות על ההנקה, שאין חולק שהיא טובה מבחינה בריאותית ונפשית באופן משמעותי יותר מתחליפיה, לתינוק, לאם ולקשר ביניהם. יכולים להיות גורמים שונים לויתור זה, ולא תמיד הם תלויים באישה, אך פעמים רבות הסיבות נובעות מהרגשת המוגבלות שההנקה גורמת למי שמשווה עצמה לבעלה, או לעמיתה בעבודה. מדובר בלחץ חברתי לא הוגן שפוגע בראש ובראשונה באישה עצמה, ובמרקם המשפחתי הטבעי. במקום לתת לאישה מרחב זמן ושקט נפשי להתמסר לגידול התינוק או התינוקת החדשים, נדרש האב להיות שותף במעשה הטכני של האכלה מבקבוק, כדי שהאם תוכל לחזור למרוץ החיים ולתחרות הבלתי פוסקת. הנקה מורידה ב-50% את הסיכון לסבול מדיכאון אחר לידה,¹⁸ מחזקת את המערכת החיסונית של התינוק¹⁹ ומועילה באופן משמעותי לבריאות האם;²⁰ אולם יתרונות אלו נעלמים לפעמים מהשיח בשם השוויון, והמשפחה עלולה להיכנס לסחרור של בעיות רפואיות ונפשיות שיכולות היו להימנע. עם כל הכבוד לשוויון, נכון היה לשמור את "חופשת הלידה לגבר" ו"זכות ההנקה מבקבוק" רק למקרים שבהם אין ברירה אחרת, ולא להפוך אותם לאידיאולוגיה. כמו בכל שוויון מאולץ אנו מיישרים קו עם המכנה המשותף הנמוך, ויוצרים תסכול מובנה אצל האב הפגום והאמא הצודקת. ראייה מפוכחת, שנותנת מקום מיוחד ומכבד לכל אחד מבני הזוג מתוך הבנת השונות, עשויה לחסוך הרבה עוגמת נפש.

מתחרות לשותפות

כאשר מלכתחילה ברור
שהבסיס לשותפות אינו
שוויון אלא יצירת דבר
משותף שבו כל אחד
מהצדדים תורם את
הסגולות המיוחדות שלו,
אין סיבה לתחרות. כשאין
תחרות - יש פחות מתחים
ופחות מריבות

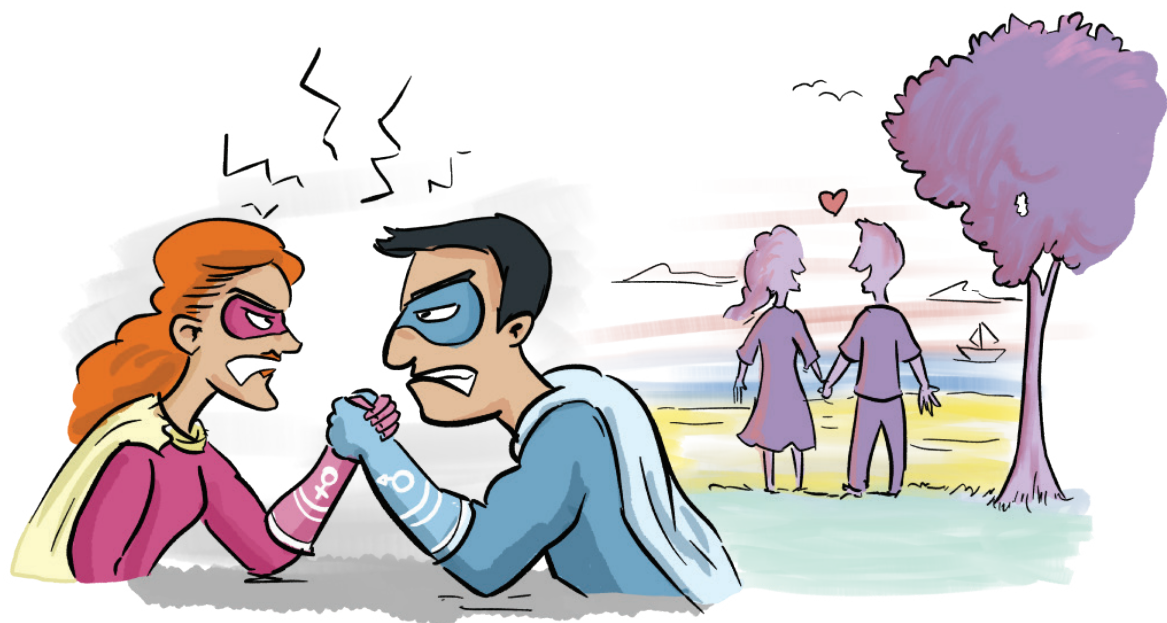
איננו רוצים לקבוע מה תפקיד הגבר ומה תפקיד האישה בכל משפחה. בסופו של דבר, את האיזון הנכון בחלוקת התפקידים יעשו ביניהם בני הזוג בצורה הטובה ביותר - אך בתנאי שיהיו משוחררים מלחצים חברתיים ומקנאה הדדית, ויהיו נאמנים לקול הפנימי שלהם. באופן קטגורי ניתן לקבוע שחתירה לשוויון יוצרת תחרות והשוואה מתמדת בין הצדדים, ובמקרה שלנו - בין בני הזוג. תחרות מעין זו אולי מועילה בעולם העסקי, אבל הרסנית בעולם הזוגי. לעומת זאת, כאשר מלכתחילה ברור שהבסיס לשותפות אינו שוויון

אלא יצירת דבר משותף שבו כל אחד מהצדדים תורם את הסגולות המיוחדות שלו, אין סיבה לתחרות. כשאין תחרות - יש פחות מתחים ופחות מריבות. חלוקת תחומי האחריות והמחויבות ההדדית צריכה

להיות מאופיינת בהדדיות ובהגינות, אבל זו יכולה וצריכה להיות הדדיות א-סימטרית, המביאה בחשבון את השוני בכישרונות ובצרכים של כל אחד מבני הזוג. בדרך זו אין סיבה להיכנס לפנקסנות קנטרנית שמאפיינת מערכת יחסים של השוואה ותחרות, ושבהכרח תנציח מריבות וקנאה. השאיפה להיות "שוויוני" בכל מחיר גורמת למתח ותסכול מיותרים, ואילו ההשלמה יוצרת אחווה. האיזון הנכון, המאפשר ליהנות משני העולמות - גם להקים משפחה בריאה וגם להביא למימוש עצמי של שני בני הזוג במה שהם רוצים ומאמינים, תלוי בשותפות שהם בונים יחדיו. שותפות זו היא דינמית ומשתנה ללא הרף, בהתאם לאילוצי החיים והשינויים שכל אחד מבני הזוג עובר. העיקרון המנחה הוא שמדובר בשני בני זוג השונים זה מזה באופן טבעי, ולכן אינם אמורים להיות זהים - אלא להשלים זה את זה.

השוויון מוביל למאבק, ההכרה בשוני ובייחוד מובילה לאיחוד ולאחווה. הבנה זו היא המפתח לזוגיות טובה, וזוגיות טובה היא המפתח למשפחה מאושרת, המסייעת לכל אחד מהשותפים לה לצמוח ולשגשג באושר.

3

הקשר הזוגי אחוזה או מלחמה?

ברית המועצות, שקמה בשנת תרפ"ג (1922), קרסה אומנם אחרי 70 שנה, אולם הרעיון שהוביל להקמתה - המניפסט הקומוניסטי שכתב קרל מרקס - חלחל לתוך המחשבה האירופית ומשם לכל

נוצר מאבק סמוי בין
המינים, בו כל צד מנסה
למקסם את זכויותיו.
המשפחה חדלה להיות
מוסד הרמוני והפכה
לשדה קרב

”

העולם. אי אפשר להבין רבות מהתופעות המתחוללות היום בעולם ללא בחינת השפעתה של החשיבה המרקסיסטית הגורסת שמתרחשת מלחמת מעמדות תמידית בין מדכאים למדוכאים ובין מנוצלים למנוצלים, מלחמה שאינה קשורה לארץ וללאום. במהלך השנים יושמה תפיסה זו לא רק על מאבק בין עובדים מנוצלים למעסיקים העושקים אותם, אלא גם על מאבק בין גברים ונשים ובין עוד ועוד קבוצות

באוכלוסייה.²¹ הרצון לביטול הקניין הפרטי, כפי שנוסח בברית המועצות ובקיבוצים בארץ, הוא רק חלק מהמטרה הגדולה לבטל את "המוסדות הבורגניים", בהם כלולים גם הנישואין והמשפחה, הקהילות והשבטים, הדתות והלאומים.

אף שניסיון זה קרס ובדרכו קבר עשרות מיליוני בני אדם, הרעיון מצא לו כר נרחב בארגונים פרוגרסיביים, שממשיכים גם היום לקרוא למלחמה בעולם הגברים שמוצג כ"דכאני" ו"נצלני" מול העולם הנשי הסובל מ"דיכוי", עד כדי זיהוי רצונן של נשים לחיות את חייהן כנשים, כרעיות וכאימהות מסורות כ"תודעה כוזבת" ש"הובנתה בהן על ידי הממסד הגברי הדכאני".²² כך נוצר מאבק סמוי בין המינים, בו כל צד מנסה למקסם את זכויותיו. המשפחה חדלה להיות מוסד הרמוני והפכה לשדה קרב. אומנם הרוב המוחלט של הציבור לא חי כך ולא מרגיש כך, אבל הוא בהחלט מושפע מתפיסות

פעמים שבזמן מאתגר
זה מתקבעת התודעה
שמקרינה אחר כך על
כלל החיים - האבא
פגום, האימא צודקת,
ושניהם מתוסכלים.

”

אלו. גם אם ברמה האישית בתוך הבית הפרטי מלחמה זו אינה נוכחת, לכל אישה חשוב להוכיח שהיא עצמאית ויכולה לעשות הכול גם אם מדובר בדברים שמתסכלים אותה, ולגבר חשוב להראות שהוא שותף מלא בעולמה של האישה גם בדברים שפעמים רבות מתסכלים אותו. כך אנחנו מגיעים שוב למצב המתסכל שתואר בפרק הקודם: עצם האמירה שיש מאבק בין גברים לנשים, ומנגד - הרצון להוכיח שאנחנו לא

במאבק, גורמים לכך שאנו מתעקשים להתנהל באופן שכל אחד מבני הזוג עושה גם דברים שאינם מתאימים לו בטבעו ובאופיו. אחת ההזדמנויות שבהן תופעה זו מגיעה למצבי קיצון היא בחודשים הראשונים לחייו של התינוק, שבהם יש לאם יכולת טבעית להעניק לו את צרכיו ולאב לא. פעמים שבזמן מאתגר זה מתקבעת התודעה שמקרינה אחר כך על כלל החיים - האבא פגום, האימא צודקת, ושניהם מתוסכלים.

ויקרא את שמם אדם

בספר בראשית מסופר סיפור אחר לגמרי. "זה ספר תולדת אדם ביום ברא א-להים אדם בדמות א-להים עשה אותו. זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום היבראם".²³ הזכר והנקבה משלימים זה את זה להיות אדם שהוא בדמות א-לוהים שיצר אותם והביא חיים לעולם. משימה משותפת זו

במקום מלחמה וניסיון
נואל להידמות זה לזה,
נוצרת אחווה שבה
דווקא השוני מביא
השלמה וברכה.

משפחה היא משימה
בשניים, לא רק מבחינה
טכנית אלא בעיקר
מבחינה מהותית.

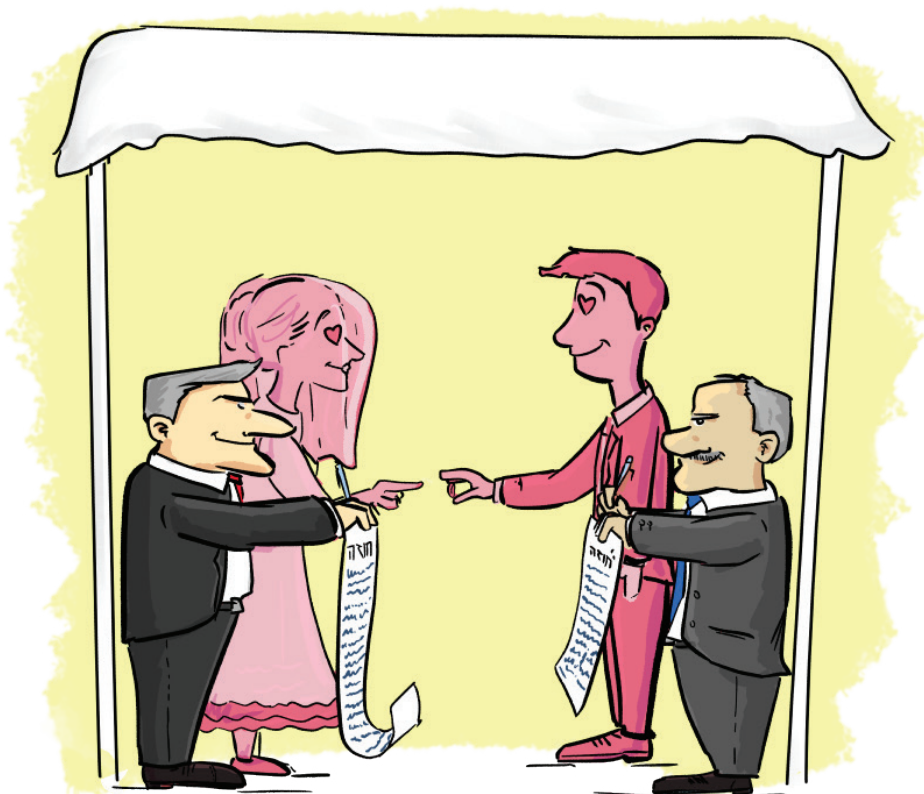
שהופכת את הזוג למשפחה אינה באה לידי ביטוי רק בקשר הגופני וביכולת ההולדה, אלא בעולם שלם של תחושות, רגשות ויכולות שכל אחד תורם לבית המשותף מתוך רצון להגיע אל השלמות המשפחתית. עולם שבו חיים אנשים בעלי צרכים שונים, כאשר בחייהם המשותפים מסייע כל אחד מהם לזולתו להגיע לסיפוק ולצמיחה אישית. גם הילדים זקוקים לשתי דמויות שונות: דמות גברית ודמות נשית,²⁴ שהשילוב שלהן נותן מענה לצרכים השונים והמנוגדים הקיימים בנפש של כל אחד מהם. במקום מלחמה וניסיון נואל להידמות זה לזה, נוצרת אחווה שבה דווקא השוני מביא השלמה וברכה. כל אחד מביא

לזוגיות את היתרונות ואת החסרונות, ואת ההבנה שלבד אי אפשר. משפחה היא משימה בשניים, לא רק מבחינה טכנית אלא בעיקר מבחינה מהותית. אכן, יש מקרים שבהם יש צורך להיפרד מסיבות שונות. יש גם פעמים שהמציאות מכריחה בן זוג בודד להתמודד עם האובדן של בן הזוג השני וגם עם גידול הילדים, אך ברור שזה מצב שנאלצים להתמודד איתו בדיעבד ולא בוחרים ומעודדים אותו מראש.

זו אינה המשפחה שהכרנו בעבר, שבה תפקידי הגבר והאישה הוכתבו על ידי נורמות חברתיות ואילו צי השכלה ופרנסה. זו משפחה שמקשיבה לקול הגברי ולקול הנשי בטוהר ובתום, בלי זיוף, וביחד יוצרת הרמוניה נפלאה.

בחירה במשפחה משמעותה בחירה בלימוד משותף של השונה בבן או בת הזוג ויצירת 'ביחד' משותף מתוך הערכה וכבוד הדדי בלי שום כפייה. יצירת שלם הגדול מסך חלקיו. שלם מיוחד במינו שאף אחד מחלקיו אינו יכול ליצור בכוחות עצמו.

4

הנישואין ברית או חוזה?

כשבני זוג מחליטים להתחתן, הם מקבלים כפי הנראה את ההחלטה המשמעותית ביותר בחייהם. החלטה זו קושרת ביניהם בכמה רמות: חיים במשק בית משותף; אחריות ומחויבות הדדית לחיי אישות; הקמת משפחה - הבאת ילדים לעולם והאחריות לגידולם.

המציאות החדשה מחייבת התבוננות עמוקה יותר על מהות קשר זה. האם הקשר הזוגי הוא סוג של חוזה בין שני אנשים שלמים, שעושים ביניהם עסקה המיטיבה את חייו של כל אחד מהם, או שהקשר הזוגי הוא ברית הנכרתת בין שני חלקים שמבקשים ליצור יחד שלם חדש ומאושר, אשר כל אחד מבני הזוג אחראי לקיומו, להתפתחותו ולתפקודו התקין באהבה ובאחוה?

המשפחה המודרנית כחוזה הסכמי

העולם המודרני "הצליח" להשתחרר מכבלי ברית הנישואין שכפתה עליו החברה המסורתית, ויצר משפחה הסכמית הבנויה על בסיס חוזה, אך המחיר שאנו משלמים על כך הוא פירוק התא המשפחתי.

**כאשר מראש נכנסים
ל"עסקה" שבה כל אחד
רוצה את המרב עבור עצמו,
התוצאה היא שכאשר צד
אחד מרגיש שאיננו מפיך מן
החוזה את התועלת המצופה -
החלופה היא פירוק השותפות**

כאשר מראש נכנסים לעסקה שבה כל אחד רוצה להפיק את המרב עבור עצמו, התוצאה היא שכאשר צד אחד מרגיש שהוא איננו מפיך מן החוזה את התועלת המצופה, אזי החלופה המתבקשת היא הפסקת החוזה ופירוק השותפות. ריבוי הגירושין והבחירה ההולכת וגדלה בחיי רווקות הם תוצאה ישירה של תפיסה זו.

תפיסת הנישואין כ'חוזה' מתאימה לתפיסת העולם

הליברלית, הרואה בחופש הפרט ובזכויותיו ערך עליון. מנקודת המבט שלה, כריתת ברית לנצח בין שני בני אדם, אשר ההפרה שלה אינה מהווה אופציה זמינה אלא מלווה בתהליך קשה ומייסר, סותרת את ערך החופש. על כן היא דורשת להפוך אותו ל'חוזה', שאותו קל יותר להפר אפילו מחוזה עבודה שבין מעסיק לעובד. מתוך אותה תפיסת עולם ליברלית, מצטמצמות המחויבויות ההדדיות שבין בני הזוג, עד כדי הפקעת המחויבות ההדדית לחיי אישות ומתן לגיטימציה מלאה לבגידה ולניאוף.

שותפות טוטאלית ונצחית

החיים במשק בית משותף, ואפילו ההתחייבות לחיי אישות משותפים, ניתנים להגדרות חוזיות שיהיו לתועלת לשני הצדדים, ואם יחליט אחד הצדדים שהוא אינו מפיך תועלת מחוזה זה הוא יוכל להביא לביטולו כפי שניתן לעשות בכל חוזה, תוך מתן פיצוי הולם לצד הנפגע מן ההפרה. אולם ההתחייבות להקים משפחה ולהביא ילדים לעולם היא התחייבות שאינה חוזית במהותה. הסכמה מראש על מספר הילדים הרצוי היא אפשרית, אך היא שולית ביחס לסוגיית גידול הילדים וחינוכם. כיצד ניתן לצפות ולהתחייב מראש על מה שכלל אינו תלוי בנו? כיצד ניתן להכניס לחוזה הנישואין את הילדים שלא הביעו

שלא כמו חוזה, שהוא הסכם פורמלי שבו כל צד מנסה להגיע לזכויות מרביות, ומונחת בתוכו האפשרות להפרתו תמורת פיצוי הולם, כריתת ברית היא התחייבות עתידית לאחריות משותפת

”

את רצונם החופשי להצטרף אליו? גם כאשר מחליטים להפר את החוזה בין בני הזוג בהליך גירושין, נשארת האחריות ההורית המשותפת על הילדים לכל החיים - מכוח מה?

מעבר לזה, דווקא השמירה על מקומו של הפרט על ידי 'חוזה' היא שפוגעת בחירותו. הניסיון לשמר את חופש הפרט על חשבון יציבותה של המשפחה פוגע

בסופו של דבר לא רק בילדיהם של בני הזוג, המאבדים את המשענת הבטוחה של הבית היציב, ולא רק בחברה כולה, אלא גם בפרט עצמו. האמת היא שדווקא במסגרת של הברית הזוגית ניתן לחוות חירות עמוקה הרבה יותר. מול חיי בדידות וניכור שחווים חלק גדול מהרווקים והרווקות והמתגרשים והמתגרשות, חווים רוב בעלי המשפחות אושר ושמחה של הרגשת שייכות, ביטחון והמשכיות.²⁵ המשפחה היא לא עסק חוזי שכל הזמן מודדים אותו בשיקולי רווח והפסד; המשפחה היא הייעוד והמשמעות של החיים, ועבורה משקיעים בלי חשבון וגבול.

שלא כמו חוזה, שהוא הסכם פורמלי שבו כל צד מנסה להגיע לזכויות מרביות, ומונחת בתוכו האפשרות להפרתו תמורת פיצוי הולם, כריתת ברית היא התחייבות עתידית לאחריות משותפת טוטאלית ונצחית, הנכרתת בטקס רב רושם המעניק לה ממד של קדושה. היא אינה תלויה במידת ההנאה והתועלת שכל אחד מן הצדדים יפיק מכך.

ניסיון לבנות זוגיות בתור הסכם או עסקה - מביא לבניית מסגרת חסרת יציבות שעלולה להתפרק; כריתת ברית סביב ייעוד משותף - היא הדבר המאחד והמצדיק כמעט כל השקעה וויתור.

5

הורות

זכות ואחריות

תהליכי פירוק המשפחה בארצות המערב מביאים לפגיעה קשה בילדים ולהרס החברה. כיום, כחמישים אחוז מהילדים בארה"ב נולדים בלי אב מובחן.²⁶ לילדים אלו יש סיכון גדול הרבה יותר להגיע לפשע ולסמים ולהיות נטל על החברה מאשר ילדים אשר גדלים בבית בו יש אב ואם.²⁷ ביפן משבר המשפחה הביא לכך שלזקנים בודדים רבים אין משפחה תומכת, והם נאלצים לבצע עבירות קטנות של גניבה כדי לקיים את עצמם. המצב אבסורדי כל כך עד ששיעור הזקנים אשר נגדם פועלת

את מחיר הגירושין
משלמים לא רק בני
הזוג, אלא בעיקר
ילדיהם, שבכל מקרה
מתערערת הקרקע
היציבה תחת רגליהם

משטרת יפן גדול משיעור הצעירים בגילים 14-19.²⁸ אירופה נמצאת במצב דיכאוני שבו אין טעם ורצון להביא ילדים לעולם, האוכלוסייה המקומית מצטמצמת, ובלי זרם המהגרים, שמשנה באופן קיצוני את אופייה של אירופה, ספק אם כבר היום היה מי שיטפל באוכלוסייה המזדקנת. הנה לנו דוגמה כיצד שינוי במעמד המשפחה מביא לפגיעה בפרט ולהרס החברה.

בישראל, בניגוד לכל העולם המערבי, המשפחה צומחת ומבטאת את האופטימיות של החברה וחוסנה. אך התהליכים בעולם המערבי מחלחלים לתוכנו ומסכנים את המשך הצמיחה. בשלב זה מדובר באחוזים בודדים של ילדים שגדלים בלי אב או אם מובחנים, ובכ- 12% ממשקי הבית שבהם יש הורה יחידני,²⁹ אך מדובר בתופעה שהולכת ומתרחבת ובמגמה של שינוי.

יד קלה על הדק הגירושין

אחת הסיבות המשמעותיות להתפתחות התופעה היא ראיית ההורות כ'זכות' הניתנת לרכישה והעברה, תוך זלזול ורמיסה של המחויבות ההורית הטבעית.

הדבר בא לידי ביטוי בחלקים מן החברה בבחירת הליך גירושין כמוצא כמעט יחיד לכל קושי בחיי הנישואין, או אפילו כהליך מתבקש כדי לאפשר התחדשות וריגוש. החלטה על גירושין מתקבלת לפעמים בלי ניסיון כן ומשמעותי להתחדש בקשר הזוגי ולשמר את התא המשפחתי, וכן תוך התעלמות ועיוורון לצורכיהם של הילדים. במקרים רבים הילדים משלמים מחיר כבד ונגזרים בעל כורחם לתוך העימות בין ההורים. חשוב לציין שגם במקרים שבהם ההורים נפרדים בידידות, היסוד היציב בחיי הילדים מתערער ויש לכך מחיר שצריך להילקח בחשבון. איננו שוללים את הגירושין מכול וכול, אך אנו סבורים שהברית בין בני הזוג יחד עם האחריות ההורית מחייבות לעשות כל מאמץ כדי לא להגיע לשם.

התודעה שהנישואין אינם אמורים להתקיים לנצח ושהם יגיעו בסופו של דבר לידי גירושין, פוגעת קשות בתודעת הברית הזוגית כבר במהלך הנישואין, והופכת את פירוק המשפחה לנבואה המגשימה את עצמה.

ביטוי נוסף לתפיסה זו הוא תקציבי הענק שבאמצעותם המדינה מעודדת הבאה לעולם של ילדים יתומים מאב, באמצעות מתן טיפולי הפריה והטבות כספיות לרווקות המבקשות להרות. ילדים הנולדים לאימהות אלו יגדלו מתוך תחושת ניכור מובנת, שבה הם אינם יודעים מיהו אביהם הביולוגי

התודעה שהנישואין
אינם אמורים להתקיים
לנצח ושהם יגיעו בסופו
של דבר לידי גירושין,
פוגעת קשות בתודעת
הברית הזוגית כבר במהלך
הנישואין, והופכת את
פירוק המשפחה לנבואה
המגשימה את עצמה

”

מחד גיסא, ומאידך גיסא חשים דחייה נוראה כלפי מי שמכר את זרעו כדי להביא אותם לעולם והסיר מהם כל אחריות, עוד בטרם נולדו. לילדים אלו תהיה חסרה דמות האב שבבית רגיל היא מקור של זהות, סמכות ויציבות.³⁰ נראה שהסיכוי שהם בעצמם יזכו לאושר זוגי קטן בצורה משמעותית, כאשר הם אינם רואים דוגמה מוחשית לזוגיות כזו שלאורה יבנו את ביתם שלהם.

נכון הדבר גם ביחס לאפשרות של שתי נשים לגדל ילד ביחד ללא אב מובחן, או לאפשרות של שני גברים לגדל ילד שנגזלת ממנו האפשרות לגדול אצל אמו הורתו ויולדתו, עבור “הזכות להורות” של גבר שבחר לא לשאת אישה.

חיי משפחה אחראיים

הרצון למימוש עצמי בא לידי ביטוי בחברה האנושית בראש ובראשונה ברצון להביא חיים לעולם ובכך להתחבר לנצח. אולם מעבר לעונג שיש בהתייחדות שבין איש לאישה המביאה חיים לעולם, ובתחושה העוצמתית של להיות אב ואם למי שהוא בשר מבשרנו, ישנה אחריות עצומה למי שלפחות בשלבים הראשונים של החיים תלוי בנו באופן מוחלט. אחריות זו אינה מסתיימת כאשר מפסיקים לטפל ברך הנולד בהענקת צרכיו הבסיסיים, היא רק הופכת להיות מורכבת יותר כשאנו רוצים שילדינו יהיו אנשים טובים ומיטיבים, ויתרמו את תרומתם המיוחדת למרקם המשפחתי והלאומי, ולשרשרת הדורות הנצחית. הרגשת השייכות והאחריות כלפי הילדים, יחד עם החירות שנעניק להם, צפויות לשמש דוגמה חיה עבורם; כך הם ינהגו גם כאשר יגדלו בעצמם את דור העתיד, ובדרך זו הם גם ינהגו בנו, בשלב שבו נהיה זקוקים לתמיכתם.

הרגשת השייכות
והאחריות כלפי הילדים,
יחד עם החירות שנעניק
להם, צפויות לשמש דוגמה
חיה עבורם. בדרך זו הם
גם ינהגו בנו, בשלב שבו
נהיה זקוקים לתמיכתם

”

אם אנו רוצים לשמר את היתרון המשפחתי העצום שלנו ולא להידרדר למשבר הפוקד את העולם המערבי כולו, עלינו ליצור מודעות ליתרונות העצומים שיש לחיי משפחה אחראיים. עלינו להבין שהגירושין אינם חלק נורמלי בנישואין כפי שמקובל בחברות מסוימות, אלא הם רק מפלט למקרי חירום נדירים.

הסיבות לגירושין הן רבות ופעמים באמת עדיף לפרק

את החבילה, אך פעמים רבות גרושים וגרושות מגלים בסוף תהליך כואב, שהיה אפשר אחרת. “לו הייתי משקיע/ה בבן/בת הזוג את מה שהשקעתי בהליך הגירושין לא הייתי מגיע לשם”, אומרים לא מעט מהמתגרשים. מצד שני ניתן לשמוע לא פעם ולא פעמיים מבני זוג שפנו ליעוץ זוגי לאחר מחשבה על גירושין, שזכו “להתחתן מחדש”. חשוב להזכיר שוב שאת מחיר הגירושין משלמים לא רק בני הזוג, אלא בעיקר ילדיהם שבכל מקרה מתערערת הקרקע היציבה תחת רגליהם.

אנו מצפים שמדינת ישראל תפסיק את הסיוע שהיא מעניקה למי שבחרו להביא לעולם ילדים שיגדלו כיתומים מהולדה, ותתמקד בחיזוק התא המשפחתי ובמניעת גירושין. השקעה בהדרכה נכונה לפני הנישואין ובמהלכם וביצירת אווירה ציבורית וכלכלית תומכת משפחה עשויה לשנות את המגמה ההרסנית, ולהביא הרבה שמחה ואושר לכלל ולפרט.

6

קשר הורים-ילדים

אבן יסוד בחברה

החברה האנושית היא דבר מופלא. היכולת של פרטים רבים לשתף מידע, לפתחו ולהעביר אותו מדור לדור, יחד עם יכולת העשייה המשותפת, מייחדת את האדם מכל הנבראים האחרים. יכולת זו נרכשת מרגע לידתו של האדם: בשונה מבעלי חיים אחרים, הוא זקוק לעזרה וליווי במשך שנותיו הראשונות. יכולת זו ממשיכה ביצירת הקשרים החברתיים.

המשפחה היא המעבדה הטובה ביותר להפיכת האדם ליצור חברתי. ההיררכיה המשפחתית המובנית, שבה ההורים מכבדים את הוריהם - הסבים, ובכך היא מלמדת את ילדיהם את הערכים של הכרת הטוב, כיבוד סמכות וכיבוד המסורת, היא רק דוגמה לאין ספור התחכנויות יומיומיות שבאמצעותן ילד לומד בסביבה אוהבת ותומכת את גבולות האסור והמותר, ובעיקר את הצורך לצאת מהמבט האנוכי של האינדיבידואל, אל מבט כולל יותר שבו הוא חלק ממשהו גדול יותר, ממנו הוא מקבל ולו הוא תורם.

ילד שגדל בסביבה שבה מראש מישו ויתר על התמודדות עם בן או בת זוג - מקבל למעשה מסר

הפוך. מי שלא היה מוכן או שלא הצליח לשתף בן זוג בחייו, ובחר להביא ילד לעולם, גם במחיר שהילד לא יחווה דמות אב או דמות אם, העדיף למעשה את חוויית ההורות שלו על פני הזכות של הילד לאב ואם.

ברור שלא כל משפחה היא מושלמת, ולא כל זוג הורים מצליח להעביר לילדיו מסכת ערכים חיובית שתהפוך אותם לאנשים שתורמים, בונים ונבנים בחברה שבה הם חיים. אך הבחירה להוליד ילד שלא במסגרת משפחתית, עוד לפני שיתחיל שלב החינוך של הילד, היא עצמה משקפת חוסר התחשבות בצרכיו הבסיסיים של הילד. זהו מסר אנטי חברתי, שאי אפשר לזלזל בהשפעתו על התפתחות הילד בעתיד.

**מי שלא היה מוכן לשתף
בן זוג בחייו, ובחר להביא
ילד לעולם גם במחיר
שהילד לא יחווה דמות
אב או דמות אם, העדיף
למעשה את חוויית ההורות
שלו על פני הזכות של
הילד לאב ואם**

”

מי שבחר לגדל ילד שלא במסגרת המשפחתית - מוותר מראש על כל הפוטנציאל החינוכי והחברתי שיש בה, ואף חמור מזה - נותן לילדו דוגמה אישית שלילית. כחברה עלינו לעודד לשפח ולחזק את ערכי המשפחה, ואת המשפחות המשמשות אבני יסוד לבניין חברה בריאה ואיכותית.

7

המשפחה, מבצר החירות

המשפחה היא כנראה המוסד האנושי העתיק ביותר בעולם. היא מורכבת מקשרים ביולוגיים נפשיים ורגשיים, מקשרים כלכליים כגון אחריות הפרנסה, מגורים וירושה, קשרי מסורת, חינוך, ובעצם כל הוויית החיים. הארגונים הפועלים היום לפירוק התא המשפחתי עושים זאת בשם ערכי החופש והשוויון. הם מציעים מודלים שונים של חיים במשק בית משותף, ונלחמים על כך שמודלים אלו יוכרו כ"משפחה" על ידי המחוקק והחברה. בכך הם מעקרים את הייחוד של התא המשפחתי הטבעי - אב, אם וילדיהם הביולוגיים. האומנם משק בית של שני גברים, שתי נשים או אישה/גבר בודדים, שמנכס לו ילדים באמצעות חוזה המנתק אותם מההורה הביולוגי, מוביל אותנו לחופש וחירות כפי שמציגים זאת?

מי מנהל לנו את החיים?

האמת היא הפוכה. לפי מודל זה, בחלל שנוצר במקום המשפחה - נכנסת המדינה. התוצאה היא שהמדינה היא זו שמעניקה להורים את האחריות ההורית.³¹ מי שמייצגים את החופש מכבלי המסורת ומכבלי מגבלות הטבע מוליכים אותנו לשעבוד, שבו המדינה היא זו שעלולה לנהל לנו את חיי המשפחה. יוזמות ברוח זו עולות כבר כיום: המדינה תקבע איזה שם אסור לנו לתת לילדנו,³² מהו עולם הערכים שאנו מחויבים להעניק להם,³³ ושעלינו לדאוג למנוחתם ולעיסוק שלהם בשעות הפנאי וכדומה.³⁴ הסכנה היא שאם לא נעמוד בסטנדרט הנדרש, תוכל המדינה להוציא מרשותנו את ילדנו לטובת גידולו במסגרת אחרת בפיקוחה.³⁵ המציאות שבה אנו מנהלים את חיינו המשפחתיים כמעט ללא התערבות המדינה איננה דבר המובן מאליה. חברת הכנסת מרב מיכאלי, שפעלה רבות במסגרת שדולת הנשים, הצהירה כי "המשפחה הגרעינית היא המקום המסוכן ביותר עבור הילדים" ולכן לדעתה "את הילדים צריכים לגדל לאו דווקא הוריהם הביולוגיים, אלא מבוגרים שהמדינה תקבע שהם כשירים וראויים להורות".³⁶ כבר היום משרד החינוך כופה על תלמידים רבים חשיפה לתפיסות עולם הפועלות לפירוק המשפחה. מיותר לציין שלילדים אין כלים להתמודד עם תכנים אלו, וההורים אינם מודעים כלל לשטיפת המוח שעוברים ילדיהם. ככל שמערכות היחסים במשפחה ייבחנו כמערכות הסכמיות ולא טבעיות כך יגדל כוח המדינה הנותנת את התוקף להסכמים אלו, ובמקביל תצטמצם חירות הפרט מול המדינה, שתפגע יותר ויותר באוטונומיה של התא המשפחתי ויתן כוח רב בידיהם של פקידים להתערב בניהולה של המשפחה.

חירות ועצמאות - רק בתא המשפחתי

כידוע, זכותו של אדם להיות הורה היא בראש וראשונה זכות נגטיבית, קרי הזכות לחסימת התערבות מבחוץ בהחלטותיו האינטימיות... הזכות להורות כוללת, ללא ספק, הגנה על חיי המשפחה מפני פגיעה בהם על ידי רשויות השלטון או צדדים שלישיים.³⁷ זכות זאת, אותה מציינת השופטת לוין, קיימת למעשה רק במשפחה טבעית. בכל מודל אחר המושתת על חוזה והסכם, מי שנותן את התוקף להסרת האחריות ההורית מההורה הביולוגי והעברתו לאדם אחר היא המדינה.

השמירה והטיפוח של התא המשפחתי הם השמירה על הזהות הבסיסית שלנו כבני אדם חירותיים ועצמאיים הנושאים את המורשת אותה אנו בוחרים ומעבירים מדור לדור.

אחרית דבר

זוכים אנו לחיות בתקופה בה אנו יכולים לקצור את הפירות של תהליך השחרור מחיים של הישרדות והכרח לחיים של רווחה ובחירה. אך דווקא משום כך נמצאים אנו בסכנה של פירוק אחד הדברים היקרים ביותר לאנושות ולפרט - התא המשפחתי. המאבק על מקומה של המשפחה מחייב אותנו לבירור והעמקה בסוגיה זו, ולחידוש פניה של המשפחה הבחירית.

ארגונים שונים, שרובם פועלים מטעם הקרן החדשה לישראל, פועלים להרס התא המשפחתי. במקום מלחמה חזיתית מול המשפחה, הם פועלים בעורמה ובשיטתיות והופכים כל דבר ל"משפחה". אישה שמביאה לעולם ילד בלי אב היא "משפחה יחידנית", והיא זוכה לתמיכה כלכלית וחברתית רבה יותר מאישה נשואה. אם היא חיה יחד עם חברתה היא

יכולה לרשום אותה כ"הורה שני" והנה לנו עוד "משפחה" - "משפחה של אמא ואמא". כך נמחק האב מהסיפור המשפחתי. השלב הנוסף במאבקם הוא להכשיר גם את מחיקת האם במקום ששני גברים מגדלים ילדים שרכשו בהליך פונדקאות. כך בלי משים עברנו ממשפחה טבעית של אב ואם, הקשורה בברית דם, עם מורשת וייעוד, ל"משפחה הסכמית" בין אזרחים שהיא לא באמת משפחה אלא חוזה בחסות המדינה, במסגרתו מתנהל סחר בילדים ובנשים המכובס במעטה של מילים יפות.

אנו מאמינים כי הבחירה
במשפחה מתוך מודעות,
והתמודדות עם קריאת
התיגר עליה, תוביל את
כולנו, הן ברמה האישית
והזוגית והן ברמה
הלאומית, למקום טוב יותר,
למשפחתיות מתוך בחירה

אנו מאמינים כי הבחירה במשפחה מתוך מודעות, והתמודדות עם קריאת התיגר עליה, תוביל את כולנו, הן ברמה האישית והזוגית והן ברמה הלאומית, למקום טוב יותר, למשפחתיות מתוך בחירה. אנו קוראים לכם להצטרף אלינו להרמת קרנה של המשפחה וחיזוקה, הן ברמה האישית והן ברמה הלאומית, יחד נעשה את עולמנו טוב יותר.

נעים להכיר
על ארגון
בוחרים במשפחה

איפה המשפחה שלי?

שלמות המשפחה היא אחד הערכים המקודשים ביותר במסורת ישראל. במשך כל הדורות שמר עם ישראל על ייחודו דרך שלמות המשפחה.

המשפחה, נוסף על היותה היסוד של החברה והמדינה, היא מקום הגידול הטבעי והבריא ביותר לפרט. במסגרת המשפחתית האדם מתחבר לזהותו, מקבל את ההעצמה הראשונית שלו ולומד את הזכות והחובה שבנתינה. אלפי שנים של אנושות מתפתחת, אין-ספור מחקרים, בירורים וחיפושים עצמיים הסתיימו תמיד באותה מסקנה: המשפחה היא מקור האושר.

משפחה במשבר

בעולם המערבי מתרחש תהליך שבירת ערכי המשפחה המסורתיים, תהליך זה מחלחל גם לתוך החברה הישראלית ואף לתוך המגזר הדתי-לאומי.

בשיח שנוצר רבים חוששים לדבר על משפחה טבעית, אמא אבא וילדים, שכן הבעת עמדה כזו חושפת אותם לניסיונות השתקה ולביקורת קטלנית: הומופובים, חשוכים או סתם חסרי רגישות לאחר.

ההשלכות הן קשות: ◀ ריסוק מושג ה'משפחה' וייחודו ◀ קידום הצעות חוק הפוגעות במשפחה בדרכים שונות ◀ הכרה ב'תאים משפחתיים' לא טבעיים - דבר העשוי להוביל בהמשך לסחר ברחמן של נשים ומתן הכשר והעצמה לניכור מובנה של ילדים מהוריהם.

בשורה התחתונה, המשפחה, היסוד המרכזי ששמר על קיומו של עם ישראל במשך כל הדורות, נתונה תחת מתקפה אינטנסיבית ועומדת לפני סכנה קיומית ממשית.

בוחרים להעמיק. בוחרים לעשות. בוחרים במשפחה

נכון, ידוע ש"משפחה לא בוחרים", אך במציאות של ימינו, שבה ניתן ליצור מציאות של חיים בלי משפחה או משפחה הסכמית לפי בחירה, אנו נדרשים לבירור והעמקה בסוגיה זו, ולחידוש פניה של המשפחה. דיוק עולם הערכים של המשפחה ותרומתה לפרט ולכלל במציאות החדשה, מוביל אותנו למסקנה שהמשפחה היא הבחירה הטובה ביותר, עבורנו, עבור ילדינו ועבור החברה הישראלית כולה. תנועת "בוחרים במשפחה" מבקשת ליצור שיח יהודי, מקצועי וחיובי בנושא המשפחה. שיח שורשי שיתמודד עם תפיסות העולם הזרות וייתן מענה מעמיק ויסודי למצב הקיים, שאינו מאפשר ביקורת ומתייג את כל מי שחושב אחרת כחשוד וכאויב הקדמה.

לשם כך, אנו מעוניינים לרתום את כל מי שדמותה של מדינת ישראל ועתיד המשפחה היהודית חשובים לו. יחד נשמיע אמירה ברורה בסוגיות השונות המשפיעות על המשפחה.

חברים מרכזיים בתנועת בוחרים במשפחה

הרב יגאל קמינצקי - נשיא תנועת בוחרים במשפחה, יו"ר מרכז תורה ומדינה

הרשימה מופיעה בסדר א'-ב'

חיים אליהו

חבר בתנועת בוחרים במשפחה

הרבנית חוה מנסבך

חברת הגרעין התורני ברמלה, מלמדת תורה, מנחת הורי מתבגרים

הרב איתי אליצור

חוקר במרכז אחווה למדיניות חברתית יהודית

ד"ר מאיר סיידלר

מרצה בכיר למחשבת ישראל באוניברסיטאות אריאל ובר-אילן, מומחה ליהדות האורתודוקסית המודרנית, בפרט יהדות גרמניה, ערך וחיבר ספרים ומאמרים אקדמיים רבים בנושא.

אלעזר אנסבכר

מנכ"ל ארגון בקדושה - מרכז העצמה לחיי המשפחה

מיכאל פואה

מוהל ויועץ ומאמן בכלכלת המשפחה וחוקר במרכז אחווה

אליהו אקרמן

פסיכולוג חינוכי, ראש ארגון בקדושה - מרכז העצמה לחיי המשפחה

ד"ר חנה קטן

רופאת נשים בכירה, מומחית לפוריות ולידה, סופרת ופעילה בתחום המשפחה ובתחומים נוספים

הרב עזריאל אריאל

רב היישוב עטרת, יועץ נישואין, ראש מרכז אחווה למדיניות חברתית יהודית

אלעד בוקובזה

חבר בתנועת בוחרים במשפחה

ד"ר שלמה שיש

רופא משפחה, עוסק במדעי המוח וברפואה סינית. תלמיד הרב מניטו והרב מאיר יהודה גץ, מרצה ליהדות ופעיל בתחום המשפחה

הרבנית רות בנימין

אשת רב הישוב נוף איילון, יועצת ומאמנת לנשים ולזוגות, מלמדת תורה, מרצה למדריכות כלות ופעילה ציבורית למען המשפחה היהודית

עמיטל בראלי

מנהל תנועת בוחרים במשפחה.

הרב זאב שמע

חוקר במרכז אחווה למדיניות חברתית יהודית, לשעבר ר"מ בשיבת לב לדעת בשדרות

חיים ברנסון

יום, עורך אסופת המאמרים "משפחה: מפעל חיים"

ירון חכמון

בעלים ומייסד משרד 'אורות וכלים' ליזמות, פיתוח ארגוני והדרכות בעולמות החינוך והחברה

דרכי הפעולה לחיזוק המשפחה

הסברה

- פרסום ספרים, חוברות, מאמרים וניירות עמדה.
- זיקוק המסרים לחומרי הסברה ידידותיים המיועדים לקהל הרחב, כגון סרטונים, עלוני הסברה ואתר אינטרנט.
- ארגון כנסים ומפגשים למנהלי מוסדות חינוך, עובדי הוראה, יועצים חינוכיים, עובדים סוציאליים, אנשי טיפול ועוד. הכנסים והמפגשים יעסקו בסוגיות ליבה של חיזוק התא המשפחתי.
- יצירת שיח חיובי סביב נושא המשפחה בעזרת המדיה החברתית ואמצעי התקשורת.

מחקר

- קיום מחקרי עומק תורניים ואקדמאיים בסוגיות יסודיות הקשורות לתחום המשפחה.
- רתימת אנשי אקדמיה ומובילי דעה לפרסם ולהוציא לאור נתונים ומחקרים המחזקים את תפיסת העולם המשפחתית המסורתית המיטיבה עם האדם והחברה.
- יצירת תואר אקדמי ללימודי משפחה, בשונה מ"לימודי מגדר" העוסקים בפירוק הזהות המינית והתא המשפחתי.
- השפעה על תוכני לימוד במוסדות החינוך ובמוסדות להשכלה גבוהה בהלימה לתפיסת המשפחה המסורתית השמרנית.
- בקרה ומניעה של רפורמות והחדרת תכנים פרוגרסיביים לתוכניות הלימודים.

עידוד פעילות פרלמנטרית וחקיקה

- הקמת שדולה שתעסוק בנושא המשפחה בכנסת. הכנת הצעות חוק בנושא וקידומן. הקמת ועדה בכנסת לנושא המשפחה.
- מעקב אחר הצבעות הח"כים בנושא המשפחה, פרסום מדד המשפחתיות ובחירת חבר הכנסת המשפחתי.
- יצירת קואליציות חוצות מפלגות ומגזרים לביסוס וחיזוק המשפחה הטבעית המורכבת מאמא, אבא וילדים.

פעילות שטח

- הרצאות במוסדות חינוך, תנועות נוער וקמפוסים במטרה לקדם את ערכי המשפחה בקרב בני נוער וסטודנטים.
- הפעלת דוכני הסברה במרכזי הערים.
- פעילות מעוררת שיח כגון תליית שלטים, חלוקת צמידים וסטיקרים העוסקים במשפחה.

מעוניינים להזמין הרצאות של חברי התנועה בנושאים שעלו בחוברת?

מצוין לקהילות ■ מוסדות חינוך ■ ועדי עובדים ■ ועוד

התקשרו אלינו 073-2865858 ונתאים הרצאות לצורכיכם

הערות

1. אתר מאקו, כ"ח באב תש"ע (8/8/10) - משפחה שכזאת: נישואים בלי ילדים.
2. באירופה שיעור האנשים המתים גדול משיעור הנולדים באירופה, משמעות הדבר היא שהאוכלוסייה מצטמקת - כך עולה ממחקר חדש ומוקיף שערכו שלושה סוציולוגים אמריקאים שפורסם בכתב העת **Population and Development Review** בדצמבר 2015. וכן לפי דוח OECD ווינט, כ"ו אדר תשע"ח (13/3/18) "הלמ"ס: ישראל מובילה במספר הילדים למשפחה במערב". דה מרקר, י' כסלו תשע"ט (18/11/18) "קריסה בילודה: בחצי מהמדינות בעולם יולדים כל כך מעט שהאוכלוסייה מתכווצת".
3. אתר ווינט, י' בסיון תשע"ב (21/5/12) - שר הפנים היפני: הגעז היפני בדרך להיכחד.
4. כלכליסט, כ"ה באב תשע"ה (7/8/15) - המשבר האמיתי הוא לא כלכלי אלא דמוגרפי.
5. דו"ח הלמ"ס, ילודה ופריון ישראל תשע"ו - 2016. שיעור הפריון הכולל בישראל בשנת 2015 היה 3.1, והוא גבוה במידה חריגה ומעל שיעור ההחלפה - מספר הילדים הממוצע לאישה הנחוץ כדי לשמור על גודל האוכלוסייה, העומד על 2.1. המגמה הכוללת בעולם ב-150 השנים האחרונות היא ירידה ניכרת בשיעורי הפריון. השינוי הראשון - הידוע בשם "מפנה הפריון" - הוריד את שיעור הפריון הכולל ל-2-3 ילדים לאישה, ובמסגרת "מפנה הפריון השני", שהתרחש בשנות השבעים, ירד השיעור אל מתחת ל-2 ילדים לאישה. ישראל היא היחידה מבין מדינות ה-OECD שמפנה הפריון השני לא התרחש בה. מבוסס על דוח תמונת מצב המדינה 2019 של מרכז טאוב, עמ' 24-30.
6. דה מרקר, י"ח באייר תשע"ה (7/5/15) - שיעור הילודה בארה"ב קורס.
7. "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגון... ברוך פרי בטןך ופרי אדמתך ופרי בהמתך" (דברים כח, ב-ד); "כה אמר ה' שבתי אל ציון ושכנתי בתוך ירושלים ונקראה ירושלים עיר האמת וזה ה' צ-באות הר הקדש, כה אמר ה' צ-באות עד ישובו זקנים ונקנות ברחבות ירושלים ואיש משענתו בידו מרב ימים, ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה" (זכריה ח, ג-ה).
8. מורה נבוכים מאמר ב, מ.
9. ווינט, א' בשבט תשע"ח (17/1/18) - "מגפה נסתרת": בריטניה מינתה שרת בדידות.
10. פסיכואטקטואליה, גיליון ינואר 2014, עמ' 50. ממצאי המחקרים שנאספו בעשורים האחרונים מעידים על שכיחות חוויית הבדידות ועל השלכותיה הפיסיולוגיות והפסיכולוגיות מרחיקות הלכת. מאחורי הנתונים הסטטיסטיים היבשים חיים מיליוני בני אדם אשר כמיהם לקשר ולמגע.
11. "טיפול תרופתי נגד דיכאון נמצא במגמת עלייה חדה בשיעור המשתמשים בארה"ב - נתונים עדכניים מדברים על צמיחה של מאות אחוזים תוך 5 שנים. גם אצלנו בישראל התמונה דומה, אנחנו בעלייה דרמטית, אתר מכון טמיר לפסיכותרפיה.
12. במשק בית חד הורי עם ילדים הסיכוי להרגיש בבדידות הוא כפול מאשר במשק בית משפחתי (מעל 50% לעומת כ-25%) (הלמ"ס פני החברה דו"ח 4 תשע"ב-2011, עמ' 55).
13. יאיר שרקי, "מה סוד החיים הארוכים של החרדים", מאקו, י"ב סיון תשע"ט (15/06/19); ד"ר יעקב בן שאול, "פרדוקס בני ברק - מדוע חרדים חיים יותר", כל הזמן, כ"ו סיון תשע"ז (21/06/17)
14. בראשית ב, יח; שם ה, ב.
15. <https://www.facebook.com/AbbaPagum/>
16. <https://www.facebook.com/groups/229974870736912/>
17. מידה, ב' בסיון תשע"ו (8/6/16) - זהירות שווין.
18. קופ"ח כללית, ד"ר דנה פלורנטין, כ"ח באב תשע"ד (24/8/14) - ההנקה נלחמת בדיכאון אחרי לידה.
19. קופ"ח כללית, טובה קראוזה, ז' באדר תשע"ה (26/2/15) - חלב אם: מה הסוד שלו?
20. קופ"ח כללית, ד"ר שמואל גבעון, ט' בשבט תשע"ג (20/1/13) - ההנקה טובה גם ללב שלך.
21. עמרי עברון, המפלגה הקומוניסטית בישראל, א' באלול תשע"ח (12/8/18) - מרקסיזם ופמיניזם במאה ה-21; גיל רונן, ערוץ 7, י"ג בכסלו תש"ע (30/11/09) - הרקע המרקסיסטי של הפמיניזם.
22. לקסיקון מגדר - אורפה סנוף-פילפול ומיכל זאבי - אוניברסיטת ת"א, ערך תודעה כוזבת.
23. בראשית ה, א-ב.
24. ד"ר מיכאל אבולעפיה, "ילד צריך אבא ואמא", משפחה מפעל חיים, הוצאת ידיעות ספרים.
25. במשק בית חד-הורי עם ילדים הסיכוי להרגיש בבדידות כפול מאשר משק בית משפחתי (מעל 50% לעומת כ-25%), הלמ"ס פני החברה דו"ח 4 תשע"ב-2011, עמ' 55.
26. ד"ר יובל ברנדשטטר, מחלקה ראשונה, כ"ה באב תשע"ו (29/8/16) - שאון שאיבה אדיר.
27. ד"ר חן נרדי, מכון דיאלוג - תרומתם של אבות לילדיהם.
28. הארץ, ד' באב תשע"ה (20/7/15) - על רקע הזדקנות האוכלוסייה: הפנסיונרים של יפן מבצעים יותר פשעים מבני נוער.
29. ד"ר סטטיסטיקל של הלמ"ס 2017, עמ' 5.
30. רענן שקד, סיירת שקד, י"ח באייר תשע"ו (26/5/16) - אבא'לה.
31. בחוק הפונדקאות סעיף 12 (א) נקבע: "עם מתן צו הורות יהיו ההורים המיועדים הורים ואפטרופסיים בלעדיים על הילד והוא יהיה ילדם לכל דבר וענין".
32. תזכיר הצעת חוק הורים וילדיהם התשע"ב - 2012 סעיף 5 (1).
33. שם סעיף 5 (8).
34. שם סעיף 5 (9).
35. שם סעיף 14.
36. סרוגים, כ"ז בתשרי תשע"ח (17/10/17) - מיכאלי: המשפחה הגרעינית - מקום מסוכן עבור הילדים.
37. השופטת גאלה לוי - תמ"ש 12-50399-12 סעיף 41.

זוגיות - שוויון או השלמה?

הנישואין - ברית או חוזה?

ההורות - זכות ואחריות או סחר בילדים ובנשים?

חוברת זו מבקשת להציג נקודת מבט חברתית ולאומית מעמיקה הרואה במשפחה את אבן היסוד לקיומם של חיים טבעיים ובריאם, חברה מוסרית ומדינה מתוקנת.

החוברת כתובה באספקלריה יהודית, מקצועית וחיובית ומתמודדת עם תפיסות עולם המובילות לפירוק התא המשפחתי. הגיע הזמן לבחור טוב, במשפחה, עבורנו, עבור ילדינו ועבור החברה הישראלית כולה.